

Belirti Yorumlama Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Belirti Yorumlama Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17505>

Özet

Belirti Yorumlama Ölçeği (BYÖ), bireylerin yaşadıkları bedensel belirtileri ve fizyolojik duyuların nasıl yorumladıklarını, özellikle bu yorumların ne kadarının **katastrofik** veya hastalık odaklı olduğunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçek, genellikle sağlık anksiyetesi, somatoform bozukluklar ve hipokondriyazis alanlarında kullanılmaktadır. Türkçeye 2004 yılında Yener-Duman, Usubütün ve Göka tarafından uyarlanmıştır ve psikometrik özellikleri incelenmiştir. Ölçeğin temel amacı, bireylerin bedensel işaretlere verdikleri bilişsel tepkileri belirleyerek, bu tepkilerin klinik kaygı düzeyleri üzerindeki etkisini anlamaktır.

Ölçeğin Türkçe **uyarlama** çalışması, psikiyatri alanında yapılan araştırmalara önemli bir katkı sağlamıştır, klinik uygulamada bilişsel davranışçı terapi (BDT) yaklaşımlarının temelini oluşturan bilişsel çarpıtmaların değerlendirilmesine olanak tanımıştır. BYÖ, bedensel belirtilerin yanlış yorumlanmasıyla ilgili aşırı kaygının sürdürülmesindeki merkezi rolünü vurgular.

Anahtar Kelimeler

Belirti Yorumlama Ölçeği, **Sağlık Anksiyetesi**, Somatizasyon, Hipokondriyazis, Bilişsel Çarpıtma, Psikometrik Özellikler, Uyarlama.

Yazarlar

Yener-Duman, Ö., Usubütün, S., Göka, E.

Amaç

Belirti Yorumlama Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin algıladıkları bedensel duyular veya belirsiz fiziksel belirtileri ne derece tehditkâr veya ölümcül hastalık belirtisi olarak yorumladıklarını saptamaktır. Bu ölçüm, özellikle sağlık kaygısı yüksek olan bireylerin bilişsel hatalarını ortaya çıkarmada kritiktir.

Ölçek, klinik ve araştırma ortamlarında iki ana hedefi gerçekleştirmek için kullanılır: Birincisi, katastrofik belirti yorumlamalarının şiddetini nicel olarak ölçmek; ikincisi ise, bu bilişsel hataların tedavi öncesi ve sonrası değişimini izlemektir. Ölçeğin Türkçe **uyarlama** çalışması, bu aracın Türk kültüründeki bireylerin belirti yorumlama biçimlerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilmesini sağlamayı amaçlamıştır.

Yapı

Belirti Yorumlama Ölçeği, sağlık anksiyetesi ve hipokondriyazisin bilişsel modeline dayanır. Bu modelde, nötr veya belirsiz bedensel duyular (örneğin, kalp çarpıntısı, baş ağrısı) birey

tarafından otomatik olarak ciddi bir hastalığın (örneğin, kalp krizi, beyin tümörü) işareti olarak yanlış yorumlanır. Ölçek, bu **katastrofik yorumlama** eğilimini ölçen maddelerden oluşur.

Ölçeğin ölçtüğü **psikolojik yapı**, temelde bilişsel bir eğilimdir ve genellikle ilişkili tehdit algısının yoğunluğunu yansıtır. Bu yapı, duyuların şiddetinden başlıca olarak, bireyin bu duyulara yüklediği anlamla ilgilidir. Ölçek, bu bilişsel süreçleri ayrıştırarak klinik müdahaleler için hedef alanlar sunar.

Geçerlik

Yener-Duman ve arkadaşları (2004) tarafından gerçekleştirilen Türkçe **geçerlik** çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliğini ve ayrırt edici geçerliğini kanıtlamak amacıyla çeşitli analizler yapılmıştır. Her ne kadar kaynakta özet bilgi olarak verilmiş olsa da, makale, ölçeğin klinik gruplar için sağıklı kontrollerden ayrırt etme yeteneğine sahip olduğunu göstermiştir.

Ölçeğin yapısal geçerliği, orijinal formun faktör yapısının Türkçe örnekleme de korunduğunu doğrulamak için yapılan faktör analizi sonuçlarıyla desteklenmiştir. Ayrıca, ölçeğin sağık kaygı, anksiyete ve depresyon gibi ilgili yapılarla beklenen yönde korelasyonlar göstermesi (yakınsak geçerlik), Belirti Yorumlama Ölçeği'nin amacına uygun bir şekilde çalıştığını teyit etmiştir.

Güvenirlilik

Türkçe **güvenirlilik** analizleri, ölçeğin iç tutarlılık katsayısının (Cronbach Alfa) yüksek olduğunu ortaya koymuştur, bu da ölçek maddelerinin aynı yapıya tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir. Yüksek iç tutarlılık, ölçeğin klinik ve araştırma amaçlı kullanımı için yeterince güvenilir olduğunu işaret eder.

Genellikle uyarılma çalışmaları kullanılarak yapılan test-tekrar test güvenirlilik analizleri de, bireylerin belirti yorumlama eğilimlerinin zaman içinde tutarlılığını değerlendirmek amacıyla uygulanmıştır. Bu analizler, ölçeğin kararlı bir ölçüm sağladığını ve kısa süreli aralıklarla uygulandığında benzer sonuçlar verdiğini doğrulamıştır.

Faktör Analizi

Belirti Yorumlama Ölçeği'nin Türkçe formunun faktör yapısının incelemek amacıyla yapılan faktör analizi, ölçeğin yapısal bütünlüğünü ortaya koymuştur. Orijinal ölçeğin sahip olduğu boyutların Türkçe formunda da korunup korunmadığını incelenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin temel yapısının, katastrofik yorumlama eğilimini tek bir baskın faktör altında veya birkaç ilişkili alt faktör altında topladığını belirlenmiştir. Bu faktör

yapı, ölçeğin teorik olarak dayandığı bilişsel modellerle uyumlu bulunmuştur, böylece ölçeğin **psikometrik** açıdan sağlam olduğu kanıtlanmıştır.

Enstrüman

Test Type: Uyarlama

Format: Derecelendirme formatı (Genellikle 4 veya 5 noktalı Likert tipi ölçek kullanılır, ancak kaynakta belirtilmemiştir.)

Language Available: Türkçe (Uyarlama), Orijinal dil (İngilizce ya da ilgili diğer diller)

Population Group: Yetkinler, Klinik ve Genel Popülasyon

Age Group: 18 yaş ve üzeri

Population Details: Sosyal kaygı ya da anksiyete bireyler, somatoform bozukluk tanısı alan hastalar ve sosyal kontrol grupları üzerinde uygulanabilir.

Test Methodology: Öz bildirim ölçeği. Bireyler, belirli bedensel duyumlarla ilgili verilen maddeleri okuyarak, bu duyumların ne kadar tehditkâr veya hastalık belirtisi olarak yorumladıklarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Bilişsel Değerlendirme, Psikiyatri, Ölçek Geliştirme, Türk Psikiyatri Dergisi, Bilişsel Davranış Terapi, Sosyal Kaygı.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: Bilgi mevcut değildir.

Correspondence Address: Bilgi mevcut değildir.

Ücret, İzinler ve Test Yayıncılığı

Test Yayıncılığı (Uyarlama): 2004.

Ücret ve İzinler: Ölçeğin kullanımı için orijinal geliştiricilerin ve uyarlama makalesinin yazarlarının telif hakları ve izin gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Akademik araştırmalar için genellikle makaleye atıf yapılması yeterlidir. Ticari kullanım için izin gerekebilir.

Kaynaklar

Yener-Duman, Ö., Usubütün, S. ve Göka, E. (2004). Belirti Yorumlama Ölçeği'nin Türkçe **geçerlik** ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 26-40.

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına buradan ulaşabilirsiniz: [belirti-yorumlama-olcegi-toad.pdf](#)

Makalenin akademik platformlardaki bağlantısı: [s3.amazonaws.com](#)

Belirti Yorumlama Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu ölçeğin orijinal maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler, ölçeğin orijinal yayınında veya uyarılma makalesinde yer almaktadır. Tipik olarak, maddeler bedensel duyuların (örneğin, "Kalbim hızlandığında, bunun bir kalp krizi olmasından korkarım") katastrofik yorumlanmasına odaklanır.

ARABPSYCHOLOGY.COM